
**KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO
DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2020/2021
PROGRAM MERYTORYCZNY PRZEDMIOTOWEGO
KONKURSU POLONISTYCZNEGO DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH**

I. CELE KONKURSU

1. kształcenie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy polonistycznej, docierania do informacji, umiejętności ich selekcjonowania, krytycznej oceny oraz wykorzystania we własnym rozwoju,
2. rozwiązywanie problemów o charakterze naukowym w zakresie wiedzy polonistycznej,
3. rozbudzanie ciekawości poznawczej i motywacji do dalszego uczenia się,
4. pogłębienie wiedzy uczniów z zakresu odbioru i interpretacji tekstów kultury i stosowanie jej w praktyce,
5. rozwijanie refleksji uczniów o dziele sztuki (w tym literackim) i przygotowanie ich do pełnego i głębokiego uczestnictwa w kulturze,
6. przygotowanie uczniów do samodzielnego, krytycznego myślenia i interpretowania różnych dzieł w oparciu o przesłanki w nich zawarte,
7. podnoszenie poziomu świadomości językowej, funkcjonalnego wykorzystania wiedzy o języku i zróżnicowaniu stylistycznym polszczyzny,
8. podnoszenie poziomu kompetencji w zakresie tworzenia własnych tekstów, posługiwania się różnymi gatunkami wypowiedzi ustnej i pisemnej,
9. kształtowanie postawy szacunku wobec dziedzictwa narodowego i światowego,
10. przygotowanie do dojrzałej i samodzielnej oceny tekstów kultury (w tym kultury popularnej) pod względem estetycznym i etycznym,
11. kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur i szacunku dla ich dorobku,
12. rozwijanie umiejętności gospodarowania czasem, przeznaczając go proporcjonalnie na różne aktywności polonistyczne,
13. promowanie szerokich zainteresowań humanistycznych i wybitnych uzdolnień młodzieży.

II. WYMAGANIA KONKURSU

Konkurs polonistyczny obejmuje i poszerza treści podstaw programowych kształcenia ogólnego z języka polskiego:

- w szkole podstawowej - *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej [...] (Dz. U. z 24 lutego 2017 r., poz. 356);*

Wymagania ogólne konkursu obejmują wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach ogólnych podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język polski w II etapie edukacyjnym (klasy IV-VIII), a także integrację treści języka polskiego z zagadnieniami

pochodzącymi z innych przedmiotów edukacji etapu szkoły podstawowej, określonych w wyżej wymienionym rozporządzeniu.

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury;
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii;
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym;
4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami;
5. Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej;
6. Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich w kontekście podstawowych informacji o epokach, w których tworzyli (klasy IV-VIII);
7. Rozwijanie zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Kształcenie językowe

1. Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej;
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe;
3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi i praktycznego ich stosowania w mowie i piśmie;
4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisanie) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, w tym także z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się;
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisanie zgodnego z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej;
6. Rozwijanie wiedzy i umiejętności o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.
7. Kształcenie umiejętności rozpoznawania, nazywania, wskazywania i stosowania:
 - funkcji składniowych w wypowiedzeniach,
 - związków wyrazowych w zdaniu,
 - typów wypowiedzeń,
 - przekształcaniu konstrukcji składniowych.

Tworzenie wypowiedzi

1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych;
2. Rozpoznawanie intencji rozmówcy oraz wyrażanie intencji własnych, rozpoznawanie języka jako działania (akty mowy);
3. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu;

4. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania, oraz rozpoznawanie manipulacji językowej;
5. Rozbudzanie potrzeby tworzenia tekstów o walorach estetycznych i podejmowania samodzielnych prób literackich.

Samokształcenie

1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości;
2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania;
3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzo-słowa, przypisów i odsyłaczy oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej;
4. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania;
5. Zachęcanie do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach oraz rozwijanie umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
6. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

III. ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

Uczestnicy konkursu powinni na wszystkich etapach wykazać się wiadomościami i umiejętnościami obejmującymi wskazane poniżej treści.

KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

1. Czytanie i słuchanie utworów literackich.
2. Odbiór tekstów kultury.

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Gramatyka języka polskiego.
2. Zróżnicowanie języka.
3. Komunikacja językowa i kultura języka.
4. Ortografia i interpunkcja.

TWORZENIE WYPOWIEDZI

1. Elementy retoryki.
2. Mówienie i pisanie.

SAMOKSZTAŁCENIE

1. Samokształcenie wspomagane.
2. Samokształcenie kierowane pośrednio.
3. Samokształcenie samoistne.

POSZERZENIE TREŚCI PODSTAWY PROGRAMOWEJ OBEJMUJE NASTĘPUJĄCE ZAGADNIENIA:

Od ucznia przystępującego do konkursu polonistycznego wymaga się znajomości lektur z podstaw programowych dla uczniów szkół podstawowych oraz tekstów kultury wymienionych w części III konkursu merytorycznego wraz z imieniem i nazwiskiem autorów, reżyserów, itp.: *Zakres merytoryczny konkursu.*

Na wszystkich etapach konkursu uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami w zakresie:

- 1) pogłębionej interpretacji tekstów kultury (samodzielnego stawiania tez interpretacyjnych, także w interpretacji porównawczej i dowodzenia ich na podstawie przesłanek zawartych w tekście, wykorzystywania w interpretacji kontekstów, w tym kontekstu historycznoliterackiego, biograficznego i filozoficznego, dostrzegania w czytanych utworach cech charakterystycznych dla określonej epoki),
- 2) pogłębionej analizy tekstów kultury (posługiwania się w omówieniu podanych dzieł literackich pojęciami z zakresu teorii literatury, także spoza podstaw programowych, takimi jak np.: aluzja literacka, groteska, oksymoron, hiperbola, a także inne, związane z omówieniem tekstów z listy lektur, w sposób precyzyjny i funkcjonalny, wskazywania środków stylistycznych i ich funkcji w tekście, wykorzystywania analizy do interpretacji tekstów kultury),
- 3) podejmowania dyskursu porównawczego (rozpoznawania zasady zestawienia tekstów, opisywania sposobu funkcjonowania uniwersalnych mitów, symboli, wątków, motywów i toposów w poszczególnych tekstach kultury, posługiwania się terminologią z zakresu interpretacji porównawczej, np.: parafraza, parodia, trawestacja, intertekstualność),
- 4) charakteryzowania różnych poziomów funkcjonowania tekstów kultury (definiowania kultury popularnej i wysokiej, zauważania i rozumienia ich wzajemnych relacji),
- 5) tworzenia własnych tekstów (w tym eseju, artykułu publicystycznego, przemówienia),
- 6) dokonywania różnorodnych działań na cudzym tekście (np. streszczenie, parafrazowanie, sporządzenie notatki),
- 7) funkcjonalnego wykorzystania wiedzy o języku i stosowania jej w zakresie fleksji, składni, słowotwórstwa, leksyki, frazeologii, ortografii i interpunkcji (w tym dostrzegania różnic językowych wynikających ze zmian historycznych, pogłębionej analizy składniowej, np. rysowania wykresów zdań i ich objaśniania, komunikacji językowej dotyczącej m.in. rozumienia i wyjaśniania błędów językowych), wykorzystywania terminów spoza podstawy programowej, np. polisemia.

IV. TEMAT PRZEWODNI KONKURSU W ROKU SZKOLNYM 2020/2021 I OBOWIĄZUJĄCE TEKSTY KULTURY

Blaski i cienie epok

„Przeszłość to nie to, co mija,
tylko to, co pozostało po tym, co minęło.”
Alceu Amoroso Lima

Obowiązujący zakres merytoryczny konkursu polonistycznego na poszczególnych etapach dotyczy dzieł literackich, dzieł malarskich, muzyki i filmu, zgodnie z podanym powyżej tematem przewodnim.

Teksty kultury obowiązujące na poszczególnych etapach konkursu:

ETAP I (szkolny)

Zaczerpnąć z antycznego źródła

Literatura:

Sofokles, *Antyгона*, tłum. K. Morawski, (wydanie dowolne)

Jan Parandowski, *Mitologia*, w tym historia rodu Labdakidów i historia wojny trojańskiej (wydanie

dowolne)

Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: z *Ksiąg pierwszych*: X, XVII oraz z *Ksiąg wtórych*: IV, XI (wydanie dowolne)

Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich* (wydanie dowolne)

Dzieła plastyczne:

Nike z Samotraki, ok. 190–160 p.n.e., marmur, Luwr

Afrodyta z Melos (Wenus z Milo), ok. 130–100 r. p.n.e., marmur, Muzeum Luwr w Paryżu

Rafaël Santi, *Pożar Borgo*, 1514-1517, fresk, Kaplica Sykstyńska w Watykanie

Film:

Troja, 2004, reż. Wolfgang Petersen

ETAP II (rejonowy)

Kiedy legenda z prawdą się miesza...

Na II etapie obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego) oraz:

Literatura:

Chretien de Troyes, *O królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu*, tłum. A. Tatarkiewicz (wydanie dowolne)

Anonim zw. Gallem, *Kronika polska*, tłum. R. Grodecki (wydanie dowolne)

Juliusz Słowacki, *Balladyna* (wydanie dowolne)

Adam Mickiewicz, *Grażyna* (wydanie dowolne)

Alfred Tennyson, *Pani z Shalott*, tłum. A. Bańkowska, „Kwartalnik Literacki Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Pisarzy Polskich”, R. 2, nr 1 (2016), s. 199-203.

Dzieła malarskie:

Wybrane obrazy malarzy z grupy Prerafaelitów wykorzystujące motyw legend arturiańskich np. John William Waterhouse, *Pani z Shalott* (1888, Tate Britain, Londyn), James Archer, *Śmierć Króla Artura* (1860, Manchester Art Gallery)

Film:

Król Artur, 2004, reż. Antoine Fuqua

ETAP III (wojewódzki)

Na styku przeszłości i przyszłości

Na III etapie obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego) i II etapu (rejonowego) oraz:

Literatura:

Herbert George Wells, *Wehikuł czasu*, tłum. F. Wermiński, (wydanie dowolne)

Stanisław Lem, *Solaris* (wydanie dowolne)

Orson Scott Card, *Gra Endera*, tłum. P.W. Cholewa (wydanie dowolne)

Philip Pullman, *Zorza polarna*, tłum. W. Szypuła (wydanie dowolne)

Dzieła malarskie:

William Turner, *Deszcz, para, szybkość*, 1844, National Gallery w Londynie

wybrane obrazy futurystów, w tym: Luigi Russolo, *Dynamizm automobilu*, 1912-1913, Musée National d'Art Moderne w Paryżu, Umberto Boccioni, *Wizje symultaniczne*, 1911, Von der Heydt Museum w Wuppertal, Natalia Gonczarowa, *Samolot nad pociągiem*, 1913, Państwowe Muzeum Sztuk Pięknych Republiki Tatarstanu w Kazaniu

Film:

Matrix, 1999, reż. Lilly Wachowski / Lana Wachowski

Sugerowane lektury pomocnicze:

Słownik mitów i symboli kultury pod red. Władysława Kopańskiego,

Słownik poezji pod red. Agnieszki Nawrot

Słownik poprawnej polszczyzny pod red. Andrzeja Markowskiego

Słownik terminów literackich pod red. Janusza Sławińskiego

V. INFORMACJA DLA UCZNIĄ DOTYCZĄCA WARUNKÓW KONKURSU

1. Na konkurs z języka polskiego uczeń przynosi ze sobą wyłącznie przybory do pisania: pióro lub długopis czarno lub niebiesko piszący.
2. Uczestnicy nie mogą wnosić do sali, w której odbywa się konkurs, żadnych urządzeń telekomunikacyjnych i środków łączności (w tym smartwatch).